

Fundacja
Aleksandra Kwaśniewskiego
AMICUS EUROPAE

Biuletyn OPINIE FAE
nr 10/2014

Kamil SZUBART

Bilans zaangażowania Niemiec w operację ISAF

Udział niemieckich sił zbrojnych w operacjach Enduring Freedom (OEF) i misji ISAF w Afganistanie był najdłuższym konfliktem zbrojnym, w którym wzięli udział niemieccy żołnierze od chwili zakończenia II wojny światowej. Jaki jest bilans tego zaangażowania dla Niemiec i ich sił zbrojnych?

Trwająca prawie 13 lat obecność Bundeswehry pod Hindukuszem przyniosła śmierć 54 żołnierzy¹, finansowe koszty szacowane na 26 - 47 mld euro², jak również bezcenne doświadczenie zdobyte na współczesnym polu walki dla 96 tys. niemieckich żołnierzy, którzy uczestniczyli w kolejnych zmianach niemieckiego kontyngentu³. Pod wpływem doświadczeń płynących z misji w Afganistanie kontynuowano kolejne etapy reformy Bundeswehry, które dostosowały niemieckie siły zbrojne do obecnych wyzwań, ze szczególnym uwzględnieniem zwalczania zagrożeń asymetrycznych i działań kontr partyzanckich. Afganistan to również synonim sprawdzianu dla niemieckiej opinii publicznej, systemu dowodzenia i kierowania Bundeswehrą oraz mechanizmów demokratycznej kontroli nad siłami zbrojnymi.

Trzydzieści lat niemieckiej obecności pod Hindukuszem

Ataki terrorystyczne na Nowy Jork i Waszyngton 11 września 2001 r. wywołały nie tylko bezprecedensowe straty ludzkie i materialne, ale również solidarność i współczucie całej społeczności międzynarodowej. Administracja prezydenta George W. Busha otrzymała kondolencyjne noty dyplomatyczne ze 197 państw, z których 59 zaoferowało bezpośrednią pomoc w poszukiwaniu ocalałych na miejscu tragedii, natomiast 44 zadeklarowały pomoc w prowadzonym śledztwie wobec inicjatorów ataku. Wśród państw oferujących zarówno pomoc ratowniczą, jak również w prowadzonym śledztwie i zwalczaniu terroryzmu, znalazły się Niemiec. 12 września 2001 r. ówczesny kanclerz RFN, Gerhard Schröder, w nadzwyczajnym wystąpieniu na forum Bundestagu podkreślił solidarność Niemiec z narodem amerykańskim, jak również zadeklarował pełną pomoc w ściganiu i ujęciu

¹ Stan na 29.05.2014. Za: *ISAF Casualty Report*, <http://www.isaf.nato.int/article/casualty-report/index.php> (19.05.2014).

² *Afganistan-Einsatz: Jedes weitere Jahr kostet Deutschland drei Milliarden Euro*, http://www.diw.de/sixcms/detail.php?id=diw_01.c.356843.de (19.05.2014).

³ *Zehn Jahre deutscher Afghanistan-Einsatz in Zahlen*, <http://www.rp-online.de/politik/deutschland/zehn-jahre-deutscher-afghanistan-einsatz-in-zahlen-bid-1.2832336> (19.05.2014).

wszystkich osób odpowiedzialnych za zaplanowanie i przeprowadzenie zamachów⁴. Strona niemiecka poparła również wnioski o uruchomienie Art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, który został przedstawiony na nadzwyczajnym posiedzeniu Rady Północnoatlantyckiej w Brukseli⁵.

Na fali poparcia dla amerykańskiej kampanii antyterrorystycznej rząd G. Schroedera zdecydował się poprzeć amerykańskie uderzenie na Afganistan, które zostało usankcjonowane zgodą Bundestagu na udział Bundeswehry w operacjach OEF i ISAF, 16 listopada i 22 grudnia 2001 r. Wśród prominentnych polityków największych frakcji w Bundestagu panowała jednogłośnie, że początek amerykańskiego uderzenia na reżim talibów wspierających Al-Kaidę jest w pełni uzasadniony w świetle prawa międzynarodowego, zgodnie z art. 51 Karty Narodów Zjednoczonych, przyznającym prawo do obrony indywidualnej lub w ramach członkostwa w sojuszach polityczno-wojskowych.

Specyfika Afganistanu jako państwa o braku scentralizowanego ośrodka władzy, mozaice etnicznej, silnych wpływach zewnętrznych i nieregularnych oddziałach przeciwnika, spowodowała, że w pierwszej fazie konfliktu ciężar walk wzięły na siebie siły specjalne państw koalicji antyterrorystycznej. Wśród nich znaleźli się również niemieccy komandosi z *Kommando Spezialkräfte* (KSK). Dla KSK był to pierwszy poważny sprawdzian z prowadzenia działań samodzielnie lub z sojusznikami na realnym polu walki. W porównaniu z analogicznymi siłami specjalnymi zaangażowanymi w OEF, KSK było dość młodą jednostką. Powstała na przełomie 1995/96 r. i do tej pory uczestniczyła wyłącznie w działaniach na Bałkanach w składzie niemieckiego komponentu sił SFOR i KFOR, gdzie dokonała kilku udanych zatrzymań bośniackich Serbów oskarżonych o zbrodnie wojenne. W pierwszej kolejności 100 operatorów KSK zostało przerzuconych do Omanu, gdzie po okresie aklimatyzacji i intensywnych ćwiczeń z amerykańskimi i brytyjskimi siłami specjalnymi trafili do Afganistanu. Ze względu na ograniczenia kadrowe (cała jednostka wraz z personelem medycznym i logistycznym liczyła ok. 1100 ludzi, w tym cztery kompanie bojowe), we wrześniu 2001 r. jednostka została wycofana z misji KFOR na Bałkanach, aby całkowicie skupić się na swoich działaniach w Afganistanie.

⁴ *Regierungserklärung des Bundeskanzlers Gerhard Schröder zu den Anschlägen in den Vereinigten Staaten von Amerika vom 12. September 2001*, http://www.documentarchiv.de/brd/2001/rede_schroeder_terror-usa.html (19.05.2014).

⁵ *NATO reaffirms Treaty commitments in dealing with terrorist attacks against the US*, <http://www.nato.int/docu/update/2001/0910/e0912a.htm> (19.05.2014).

Analizując działania KSK w Afganistanie należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że w grudniu 2001 r. kontyngent niemieckich sił specjalnych został podporządkowany bezpośrednio dowództwu Amerykanów (ze *3rd Special Forces Group, US Army Special Forces* w Omanie), odpowiedzialnemu za operacje specjalne na terytorium całego Afganistanu. Umożliwiło to współdziałanie niemieckich komandosów z innymi oddziałami specjalnymi i prowadzenie operacji poza główną częścią niemieckiego kontyngentu, który został z kolei podporządkowany Sojuszniczemu Dowództwu Połączonych Sił NATO w Brunssum.

KSK dołączyło do międzynarodowego zespołu zadaniowego *Task Force K-Bar*⁶, który do kwietnia 2002 r. przeprowadził 42 operacje, w których wyeliminowano co najmniej 115 terrorystów, a 107 wrogich bojowników trafiło do niewoli⁷. Za swoją służbę TF K-Bar zebrał liczne pochwały płynące ze strony dowództwa ISAF, Dowództwa Operacji Specjalnych Sił Lądowych USA i prezydenta G.W. Busha, który w 2004 r. przyznał zespołowi odznaczenie *Navy and Marine Presidential Unit Citation*, będące najwyższym amerykańskim odznaczeniem, jakie można przyznać sojuszniczym oddziałom⁸.

W marcu 2002 r. podczas operacji „Anaconda”, doszło do pierwszego poważnego nieporozumienia pomiędzy amerykańskim dowództwem TF K-Bar i dowództwem KSK. Podczas rutynowego patrolu stanowisko obserwacyjne zwiadowców KSK zostało przypadkiem odkryte przez mieszkańców pobliskiej wioski. Dowódca patrolu zarządził natychmiastowe wycofanie, które zostało ostro skrytykowane przez Amerykanów oskarżających Niemców o niesubordynację. Incydent ten zapoczątkował debatę w niemieckich kręgach politycznych nad rolą KSK w Afganistanie i miejscu tej jednostki w ramach niemieckiego kontyngentu. Podporządkowanie pod amerykańskie dowództwo, plus działania *stricto* bojowe, stało w sprzeczności z oficjalnym statusem niemieckiego kontyngentu w ramach sił ISAF. Zapoczątkowaną pod koniec marca 2002 r. dyskusję kontynuowano w następnych miesiącach, używając przy tym dość ostrych argumentów wobec Amerykanów,

⁶ Oprócz Niemców i Amerykanów w skład *TF K-Bar* weszli także operatorzy sił z specjalnych z Kanady (*Joint Task Force 2, JTF-2*), Nowej Zelandii (*New Zealand Special Air Service, NZSAS*), Danii (*Jægerkorpset i Fremmandskorpset*) i Norwegii (*Hærens Jegerkommando, HJK*).

⁷ R. Kugler, *Operation Anaconda in Afghanistan: A Case Study of Adaptation in Battle*, [w:] *Case Studies in Defense Transformation*, <file:///C:/Users/Toshiba/Downloads/ADA463075.pdf> (19.05.2014).

⁸ D.J. Zimmerman, *Task Force K-Bar – Special Operations Forces and Operation Enduring Freedom*, <http://www.defensemedianetwork.com/stories/operation-enduring-freedom-the-first-49-days-6/> (20.05.2014).

co bez wątplenia było spowodowane również planowanym w tamtym czasie uderzeniem Waszyngtonu na reżim Saddama Husajna, któremu ostro sprzeciwiał się Berlin⁹.

W ramach niemieckiego kontyngentu operatorzy KSK byli wyjątkiem aktywnego zaangażowania w walki przeciw reżimowi talibów¹⁰. Niemieccy politycy obawiając się reakcji opinii publicznej wymogli na dowództwie ISAF rozmieszczenie niemieckich żołnierzy w północno-wschodniej części kraju, w prowincji Kunduz, która była wówczas jedną z najspokojniejszych części Afganistanu. Dodatkowo możliwości działania niemieckiego kontyngentu zostały sparaliżowane ograniczeniami narodowymi (*national caveats*)¹¹, które definiowały partycypację w operacji ISAF jako udział w misji stabilizacyjnej, co praktycznie wyłączało możliwość skutecznego zwalczania przeciwnika.

Zmaganie się ze swoją niechlubną przeszłością, sprzeciwem ze strony opinii publicznej i bojaźnią politycznych decydentów trwało w Niemczech, aż do przełomu 2008/2009 r. Na redefinicję niemieckiej roli w Afganistanie wpłynęło zasadniczo kilka czynników o charakterze zewnętrznym i wewnętrznym. Wśród zewnętrznych w pierwszej kolejności należy wymienić zaplanowane na 20 sierpnia 2009 r. wybory prezydenckie w Afganistanie, a co za tym idzie wzrost aktywności sił partyzanckich dążących do maksymalnej destabilizacji sytuacji politycznej. Drugim czynnikiem była coraz większa presja ze strony sojuszników, szczególnie USA i Wielkiej Brytanii, czego wyrazem stały się uszczypliwe komentarze w stosunku do zdolności bojowych Bundeswehry, kierowane przez prasę anglojęzyczną. 27 czerwca 2009 r. magazyn *Time* zatytułował jeden ze swoich artykułów *Czy niemiecka armia będzie kiedyś zdolna do walki?*¹², dość krytycznie oceniając zdolności bojowe Bundeswehry w Afganistanie. Również w Niemczech kontynuowano osvajanie się z myślą, że Afganistan i ISAF to nie tylko stabilizacja i odbudowa kraju, ale w pierwszej kolejności działania bojowe przeciwko partyzantce talibów. Katalizatorem tych

---

⁹ E. Jones, *New Dynamics of 'Old Europe'*, [w:] *French Politics* 1/2003, s. 233-242, <http://www.jhubc.it/facultypages/ejones/fp-07-03.pdf> (26.05.2014).

¹⁰ Początkowo operatorzy działali w ramach Task Force K-Bar, natomiast od października 2007 r. pełnili służbę w ramach Task Force 47.

Za: *Task Force 47: Fast ganz normale Soldaten*, <http://www.zeit.de/politik/2010-08/afghanistan-taskforce-47> (28.05.2014).

¹¹ D.P. Auerswald, S.M. Saideman, *NATO at War: Understanding the Challenges of Caveats in Afghanistan*, <http://www.aco.nato.int/resources/1/documents/NATO%20at%20War.pdf> (25.05.2014).

¹² T. Moore, *Will Germany's army ever be ready for battle*, <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1906570,00.html> (25.05.2014).

zmian było przyjęcie 25 października 2006 r. *Białej Księgi Polityki Bezpieczeństwa (Weißbuch zur Sicherheitspolitik Deutschlands und zur Zukunft der Bundeswehr 2006)*, która zdefiniowała rolę i miejsce Bundeswehry w XXI w. i operacjach typu *out of area*¹³.

7 lutego 2007 r. niemiecki rząd zdecydował się wysłać do Afganistanu sześć myśliwców *Tornado*, jako odpowiedź na prośby ze strony sojuszników. Myśliwce stacjonujące na lotnisku w Mazar-i-Szarif miały przede wszystkim za zadanie udzielać wsparcia powietrznego dla sił lądowych w rejonie działań niemieckiego kontyngentu, a więc prowincji Kunduz¹⁴. Pod wpływem wyżej wymienionych czynników 16 października 2008 r. Bundestag przydłużył mandat niemieckiemu kontyngentowi o kolejne 14 miesięcy, co było swoistego rodzaju ewenementem, ponieważ dotychczasowa praktyka ustalała mandat maksymalnie na okres 12 miesięcy. Ponadto zgodzono się na powołanie sił szybkiego reagowania w ramach niemieckiego kontyngentu (*Quick Reaction Force, QRF*)¹⁵ oraz zwiększeniu jego stanu osobowego z 3400 do 4400 żołnierzy¹⁶.

Wraz z nowym mandatem doszło do zmiany celów misji ze szkoleniowo-stabilizacyjnej na szkoleniowo-bojową, która miała charakteryzować się przede wszystkim wsparciem doraźnych działań dla szkolonych przez Niemców afgańskich pododdziałów wojska i policji. Redefinicja statusu niemieckiego kontyngentu zbiegła się z najkrwawszym wydarzeniem, w które był zaangażowany niemiecki żołnierz od czasów zakończenia II wojny światowej. 3 września 2009 r. doszło do uprowadzenia przez talibów w prowincji Kunduz dwóch cystern z benzyną (według danych wywiadowczych cysterny miały zostać użyte do ataku samobójczego na siły koalicji), które następnie zostały porzucone, gdy porywaczom nie udało się sforsować koryta rzeki. Wokół cystern pojawiła się błyskawicznie miejscowa ludność chcąc skorzystać z okazji, aby zdobyć darmowe paliwo. Cysterny od chwili

¹³ *Weißbuch zur Sicherheitspolitik Deutschlands und zur Zukunft der Bundeswehr*, http://jugendoffizier.eu/fileadmin/user_upload/sachsen/Weissbuch_2006.pdf (25.05.2014).

¹⁴ S. Merz, *Still on the way to Afghanistan? Germany and its forces in the Hindu Kush*, [w:] *A SIPRI Project Paper*, <http://www.sipri.org/research/conflict/publications/merz> (25.05.2014).

¹⁵ *De facto* w ramach niemieckiego kontyngentu zespół bojowy QRF działał już od lipca 2008 r., mandat Bundestagu z października 2008 r. prawnie usankcjonował jego działanie.

Za: *Rückblick: 10 Jahre Afghanistan-Einsatz*,

http://www.bundeswehr.de/portal/a/bwde/!ut/p/c4/HctBDoMwDAXRs_QC9r673qJlg5zwISbUrWIDUk5fVM3_2DQ98ZXLoIqEfk42f_Mp6TyelcwJBzQXRQW91vwSM1GWmCXt4LmgJGk0W6ig2rllaxv8UndqOXNOmufK3Pm4_ggHfkQ!!/ (25.05.2014).

¹⁶ *Overcoming Germany's angst about its Afghanistan role*, http://europesworld.org/2009/02/01/overcoming-germanys-angst-about-its-afghanistan-role/#.U4Hd7nJ_u20 (21.05.2014).

uprowadzania były śledzone przez amerykańskie lotnictwo, będące w stałym kontakcie z niemieckim dowództwem w Kunduz. 4 września 2009 r., o godz. 2:30, dwa myśliwce F-15E otrzymały rozkaz zbombardowania cystern, ponieważ zgodnie z argumentacją niemieckich oficerów wokół cystern znajdowali się wyłącznie uzbrojeni talibowie¹⁷. W wyniku ataku śmierć poniosło ponad 100 osób¹⁸.

Wydarzenia z 4 września 2009 r. wywołały szok wśród niemieckiej opinii publicznej spotęgowany niejasnościami w kręgach rządowych, które próbowały manipulować tragedią. Afera Kunduz, bo taką nazwę otrzymała w niemieckich mediach, przyczyniła się w pierwszej kolejności do zmiany na stanowisku ministra obrony, Franza Josefa Junga 28 października 2009 r. zastąpił Karl-Theodor zu Guttenberg¹⁹. Wydarzenia z 4 września 2009 r. spowodowały wzrost napięcia politycznego w Niemczech, gdzie rządząca koalicja CDU/CSU-FDP znalazła się pod olbrzymią krytyką opinii publicznej zaniepokojonej nadszarpniętym wizerunkiem międzynarodowym Niemiec. Kontrowersje związane z aferą Kunduz powróciły 26 lutego 2010 r. podczas kolejnej debaty w Bundestagu nad przedłużeniem mandatu dla niemieckiego kontyngentu. W czasie wystąpienia ministra spraw zagranicznych Guido Westerwelle pierwszy raz padły słowa, że obecna sytuacja w Afganistanie ma pełne znamiona konfliktu zbrojnego rozumianego w sposób definiowany przez prawo międzynarodowe, dlatego też minister w imieniu rządu federalnego wystąpił z wnioskiem o zwiększenie niemieckiego kontyngentu z 4500 do 5350, przy jednoczesnym utrzymaniu w odwodzie strategicznym na terytorium Niemiec 350 żołnierzy²⁰.

---

¹⁷ R. Chandrasekaran, *Decision on Airstrike in Afghanistan Was Based Largely on Sole Informant's Assessment*, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/09/05/AR2009090502832.html?hpid=topnews> (28.05.2014).

¹⁸ Podobnie jak w przypadku czasu ataku, tak również w przypadku liczby ofiar dane znacznie się od siebie różnią. Prasa niemieckojęzyczna podaje liczbę 142 osób, CNN 90-100, natomiast Kamir Popal pełnomocnik rodzin ofiar przed Sądem Krajowym w Bonn reprezentuje rodziny 132 ofiar.

Za: *Ruszył proces o odszkodowanie dla rodzin ofiar masakry w Kunduz*, <http://www.dw.de/ruszy%C5%82-proces-o-odszkodowania-dla-rodzin-ofiar-masakry-w-kunduzie/a-16684639> (28.05.2014).

¹⁹ Część komentatorów politycznych w Niemczech uważa, że zmiana na stanowisku szefa resortu obrony była spowodowana rekonstrukcją rządu po wyborach z 27 września 2009 r., jednak dość dobre notowania ministra F.J. Junga wśród polityków CDU/CSU, jak również koalicyjnej FDP uległy drastycznemu spadkowi w wyniku afery Kunduz, co zmusiło kanclerz A. Merkel pod naciskiem lidera FDP Guido Westerwelle to zaproponowania nowej kandydatury.

R.Birnbaum, *Franz Joseph Jung: Das vorletzte Gefecht*, <http://www.tagesspiegel.de/politik/deutschland/franz-josef-jung-das-vorletzte-gefecht/1639722.html> (26.05.2014).

²⁰ M. Gebauer, *Bundeswehreinsatz: Regierung will neues Afghanistan-Mandat im Eiltempo durchpeitschen*, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/bundeswehreinsatz-regierung-will-neues-afghanistan-mandat-im-eiltempo-durchpeitschen-a-676775.html> (28.05.2014).

Prezydent RFN Christian Wulff podczas roboczej wizyty w Kabulu (16 października 2011 r.) podkreślił, że Niemcy w żaden sposób nie uchylają się od odpowiedzialności za przyszłość Afganistanu i będą nadal wspierać wszelkie międzynarodowe wysiłki społeczności międzynarodowej na rzecz stabilizacji kraju²¹. Wizyta prezydenta Ch. Wulffa zbiegła się ze stopniowym przekazywaniem odpowiedzialności za bezpieczeństwo przez niemiecki kontyngent siłom afgańskim, m.in. pod koniec lipca 2011 r. Afgańczycy przejęli odpowiedzialność za Mazar-i-Szarif²², następnym etapem było przekazanie w styczniu 2012 r. odpowiedzialności za miasto Faizabad w prowincji Badachschan²³.

Stopniowe zmniejszenie obszaru odpowiedzialności wpłynęło w 2012 r. na brak strat osobowych wśród liczącego 4318 żołnierzy kontyngentu niemieckiego²⁴. Brak ofiar w 2012 i w pierwszej połowie 2013 r. był bardzo korzystny dla rządzącej koalicji w kontekście kampanii wyborczej i wyborów do Bundestagu (22 września 2013 r.). Koalicja CDU/CSU-FDP prezentując główne założenia swojej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa mogła powoływać się na względnie stabilną sytuację polityczną w Afganistanie, czego zwiastunem mógł być brak ofiar wśród niemieckich żołnierzy, tym samym odpierając krytykę przeciwników politycznych.

Jednak sytuacja w tym zakresie zmieniła się 4 maja 2013 r., kiedy w Afganistanie w wyniku odniesionych ran postrzałowych zmarł 32-letni sierżant KSK. Śmierć niemieckiego komandosa wywołała kolejne napięcie na linii Berlin – rząd prezydenta H. Karzaja.

Zmiany, które zaszły w koalicji rządzącej po wyborach parlamentarnych z września 2013 r. i utworzeniu wielkiej koalicji pomiędzy CDU/CSU i SPD wymusiły na kanclerz A. Merkel konieczność przekonania koalicjanta do wydłużenia wygasającego w lutym 2014 r. mandatu dla niemieckiego kontyngentu. W trwających do grudnia 2014 r. rozmowach w sprawie powołania nowego rządu koalicyjnego kwestia przydłużenia mandatu wielokrotnie pojawiała się w odniesieniu do celów polityki zagranicznej RFN nowego ministra spraw

²¹ *Mittagessen auf Einladung von Präsident Karsai anlässlich des Staatsbesuchs in Afghanistan*, <http://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/DE/Christian-Wulff/Reden/2011/10/111016-Afghanistan-Tischrede.html> (28.05.2014).

²² *Westerville besucht Provinzhauptstadt vor Übergabe*, http://www.focus.de/politik/weitere-meldungen/masar-i-scharif-westerville-besucht-provinzhauptstadt-vor-uebergabe_aid_648184.html (28.05.2014).

²³ *Kommandowechsel in weiterer Provinz: Verantwortung geht an Afghanen*, <http://www.n-tv.de/politik/Verantwortung-geht-an-Afghanen-article5317891.html> (28.05.2014).

²⁴ S. G. Chesser, *Afghanistan Casualties; Military Forces and Civilians*, <http://www.fas.org/sgp/crs/natsec/R41084.pdf> (27.05.2014).

zagranicznych Franka Waltera Steinmeiera²⁵. Zgodnie z nowym mandatem dotychczasowa liczba 3 tys. żołnierzy ma zostać stopniowo zredukowana do 1200, odpowiedzialnych za logistykę i transport sprzętu, który drogą morską z Trabzonu w Turcji zostanie przetransportowany do Niemiec. Mandat parlamentarny zdefiniował również ostatni etap udziału Niemiec w misji ISAF jako operację o charakterze szkoleniowym i doradczym, popartą bieżącym wsparciem dla afgańskich władz i sił bezpieczeństwa²⁶.

W kontekście ewentualnego przydłużenia obecności po 31 grudnia 2014 r. wypowiedział się rzecznik rządu federalnego Steffen Seibert, który takową ewentualność uzależnił od planów sojuszników (przede wszystkim Amerykanów i Brytyjczyków) oraz prośbą ze strony władz afgańskich, co z kolei niesłoby ze sobą konieczność wynegocjowania bilateralnej umowy w sprawie stacjonowania personelu Bundeswehry w Afganistanie. Zgodnie z zapowiedziami ministra obrony Niemiec, Ursuli von der Leyen, z grudnia 2013 r., rząd federalny zamierza w 2014 r. zwiększyć niemiecki wkład w międzynarodowy kontyngent wojskowy w Mali o ok. 70 żołnierzy, kosztem wycofania się spod Hindukuszu²⁷.

Podsumowanie i wnioski

Trzynaście lat niemieckiego zaangażowania w Afganistanie to wyzwanie dla Bundeswehry, politycznych decydentów i opinii publicznej wciąż obawiającej się stygmatyzacji historycznej związanej z wydarzeniami z okresu II wojny światowej. Dla Bundeswehry był to pierwszy udział w operacji prowadzonej na wrogim terytorium, na którym toczyła się wojna partyzancka, w tym przypadku przeciw siłom ISAF. Śmierć toku w misji poniosły 54 żołnierzy i członków niemieckiego kontyngentu.

96 tys. żołnierzy, którzy służyli w Afganistanie od 2001 r. zdobyło bezcenne doświadczenie bojowe, którego nie zastąpi żadne szkolenie na szczeblu taktycznym

²⁵ Niemcy: wielka koalicja przypieczętonana, <http://www.dw.de/niemcy-wielka-koalicja-przypiecz%C4%99towana/a-17300604> (28.05.2014).

²⁶ ISAF-Mandat letztlich vom Deutschen Bundestag verlängert, http://www.bmvg.de/portal/a/bmvg/!ut/p/c4/NYu7DsIwEAT_yGdLCAk6QiRCmwIIneNYzoFfulxw8djF-xKU-xo4QmIUW_oNGOK2sMDBoPH8SPGsDnxSiuVVSxoZkuzRV5y8sj4hnu9TlaYFC1Xso2MhY40JxI5EftqVqJiBE4wSNU2Usl_1PdW6brzbbex7bXpIYdw-gHPzm4E/ (28.05.2014).

²⁷ Polityka w Niemczech. Bundeswehra zostaje w Afganistanie i Mali, <http://prawo.money.pl/aktualnosci/wiadomosci/arttykul/polityka;w;niemczech;bundeswehra;zostaje;w;afganistanie;i;mali,211,0,1472979.html> (28.05.2014).

i operacyjnym w okresie pokoju. Doświadczenie bojowe było szczególnie ważne dla operatorów KSK, którzy podczas OEF i misji ISAF mogli współdziałać z najlepszymi jednostkami specjalnymi świata, co bez wątpienia wpłynęło na ich obecne umiejętności i kierunki przyszłego szkolenia. Udział w niezwykle trudnej pod każdym względem operacji wpłynął na niemiecką myśl strategiczną w kontekście dalszej reformy niemieckich sił zbrojnych.

Uwidoczniły się jednak również braki i niedomagania. Niemcy, będące czwartą największą gospodarką świata, pod względem potencjału militarnego mogą zostać zaliczone do światowych średniaków. Wyraźnie uwidoczniła to właśnie misja w Afganistanie i zdolności ekspedycyjne Bundeswehry, która wraz z odwodem strategicznym w kraju na misję typu *out of area* może wysłać maksymalnie 6 tys. żołnierzy, co jest znacznie gorszym wynikiem od Wielkiej Brytanii czy też Francji²⁸.

Misja w Afganistanie była też olbrzymim przedsięwzięciem logistycznym, w którym na odległość kilku tysięcy kilometrów od terytorium Niemiec przetransportowano 6 tys. kontenerów wyposażenia i 1700 pojazdów. Problemy logistyczne w przetransporcie ludzi i sprzętu na oddalony o tysiące kilometrów teatr działań wojennych unaocznili braki w zakresie strategicznego transportu powietrznego. Berlin z powodu braku dużych samolotów transportowych zmuszony był do partycypowania w umowie SALIS (*Strategic Airlift Interim Solution*) pomiędzy NATO a rosyjsko-ukraińskim konsorcjum Ruslan²⁹. Według informacji Komisji Budżetowej Bundestagu z 20 czerwca 2013 r., koszty przetransportowania sprzętu w ostatnim etapie wycofywania się z Afganistanu wyniosą 170 tys. euro dziennie.

Od 2003 r. w ramach Regionalnych Zespołów Odbudowy w Kunduz i Feyzabad Bundeswehra wybudowała 800 km utwardzonych dróg, 41,3 tys. Afgańczyków otrzymało pomoc medyczną i aprowizacyjną, a z budżetu federalnego na odbudowę Afganistanu przeznaczono 1,9 mld euro³⁰. Zgodnie z danymi resortów spraw dyplomacji i spraw wewnętrznych, w trzech centrach szkolenia policji w Mazar-i-Szarif, Kunduz i Feyzabad w ramach trwającego od 2007 r. projektu EUPOL Afganistan (*European Union Police*

²⁸ Więcej: *Strategia we współczesnym świecie. Wstęp do studiów strategicznych*, red. J. Baylis, J. Wirtz, C.S.Gray, E. Cohen, Kraków 2009.

²⁹ *Ruslany dla NATO do 2010 roku*, <http://lotniczapolska.pl/Ruslany-dla-NATO-do-2010-roku,5205> (29.05.2014).

³⁰ *Zehn Jahre deutscher Afghanistan-Einsatz in Zahlen*, <http://www.rp-online.de/politik/deutschland/zehn-jahre-deutscher-afghanistan-einsatz-in-zahlen-bid-1.2832336> (29.05.2014).

Mission in Afghanistan) przeszkolono kilkanaście tysięcy Afgańczyków. Oprócz udziału w unijnej inicjatywie, afgańscy funkcjonariusze policji byli i są szkoleni w ramach bilateralnej umowy GPPT (*German Police Project Teams*), która m.in. umożliwiła stworzenie 2100 miejsc w trzech wyżej wymienionych centrach szkolenia policji³¹.

Wycofanie się sił ISAF, w tym niemieckiego kontyngentu, rodzi też obawy o przyszłość Afgańczyków, którzy współpracowali z siłami koalicji, głównie jako tłumacze. Według danych Federalnego Urzędu ds. Migracji i Uchodźców nazwiska 180 Afgańczyków znajdują się na rządowej liście osób, które mogą ubiegać się o prawo pobytu na terytorium RFN, jednak procedura ta jest obwarowana licznymi obostrzeniami i każdy wniosek musi zostać rozpatrzony indywidualnie³².

Afganistan to również konieczność zmierzenia się przez niemieckie społeczeństwo z tragicznymi w skutkach pomyłkami i ofiarami wśród ludności cywilnej, jak to miało miejsce w przypadku wydarzeń w prowincji Kunduz. Wyczulona na czarne karty swojej historii niemiecka opinia publiczna musiała zmierzyć się także ze skandalami, które przywoływały demony przeszłości. W 2006 r. tygodnik *Stern* opublikował zdjęcia samochodów terenowych *Wolf* używanych przez KSK z emblematami „Afrika Korps”. Sama obecność KSK pod Hindukuszem również budziła wiele pytań i kontrowersji, szczególnie rodzaj wykonywanych tam przez tę formację zadań.

---

*Tezy przedstawiane w serii „Biuletyn OPINIE” Fundacji Amicus Europae
nie zawsze odzwierciedlają jej oficjalne stanowisko !*

---

³¹ *Beziehungen zwischen Afghanistan und Deutschland*, http://www.auswaertiges-amt.de/DE/Aussenpolitik/Laender/Laenderinfos/Afghanistan/Bilateral_node.html (29.05.2014).

³² *Afgański tłumacz Bundeswehry nie żyje. Miał wyjechać do Niemiec*, <http://www.dw.de/afga%C5%84ski-t%C5%82umacz-bundeswehry-nie-%C5%BCyje-mia%C5%82-wyjecha%C4%87-do-niemiec/a-17249045> (29.05.2014).

Bilans zaangażowania Niemiec w operację ISAF
Biuletyn OPINIE FAE nr 10/2014
Kamil Szubart

Kontakt

**Fundacja Aleksandra Kwaśniewskiego
„Amicus Europae”**

Aleja Przyjaciół 8/5
00-565 Warszawa

Tel. +48 22 622 66 33

Tel. +48 22 622 66 03

Fax:+48 22 629 48 16

email: fundacja@fae.pl, www.fae.pl

Biuletyn OPINIE FAE nr 10/2014

**Bilans zaangażowania Niemiec
w operację ISAF**

Autor: Kamil Szubart

Słuchacz studiów doktoranckich na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ oraz prawa międzynarodowego publicznego i stosunków międzynarodowych na Uniwersytecie Ruprechta-Karola w Heidelbergu.

Stypendysta w Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law w Heidelbergu.

Nadrzędną misją **Fundacji AMICUS EUROPAE** jest popieranie integracji europejskiej, a także wspieranie procesów dialogu i pojednania, mających na celu rozwiązanie politycznych i regionalnych konfliktów w Europie.

Do najważniejszych celów Fundacji należą:

- Wspieranie wysiłków na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego, państwa prawa i umocnienia wartości demokratycznych;
- Propagowanie dorobku politycznego i konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej;
- Propagowanie idei wspólnej Europy i upowszechnianie wiedzy o Unii Europejskiej;
- Rozwój Nowej Polityki Sąsiedztwa Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Ukrainy i Białorusi;
- Wsparcie dla krajów aspirujących do członkostwa w organizacjach europejskich i euroatlantyckich;
- Promowanie współpracy ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki, szczególnie w dziedzinie bezpieczeństwa międzynarodowego i rozwoju gospodarki światowej;
- Integracja mniejszości narodowych i religijnych w społeczności lokalne;
- Propagowanie wiedzy na temat wielonarodowej i kulturowej różnorodności oraz historii naszego kraju i regionu;
- Popularyzowanie idei olimpijskiej i sportu.